

de Zelfzwichter

2016 / 4

**Groninger molens en de kunst
Kunstenaars beschilderen zeilen
Een cartoon in Museale molenvondst**

TEKST: CARIN VAN DE WAL

FOTO'S: JELTE OOSTERHUIS

Groninger molens en de kunst

Het is de laatste middag van het seizoen als ik door het landschap rijd waarin de molens en de kerktorens zo duidelijk de bakens zijn. De herfst laat zich van zijn beste kant zien en toont een ware kleurenpracht als ik ontmoetingen heb in de Stormvogel in Loppersum en in de koffie- en theeschenkerij in de Malle Molen van de Hollands Welvaart in Mensingeweer. Voorafgaand aan deze ontmoetingen sprak ik al met Ranomi Kromowidjojo, die sinds 2014 de beschermvrouwe is van de Wetsinger Molen in Klein Wetsinge. Dit hele jaar 2016 was het thema dat als een rode draad door de artikelen in de Zelfzwichter heen liep 'De molen en zijn omgeving'. Het vierde nummer zal gaan over de culturele aspecten rond molens. Voor dit artikel spreek ik een bont gezelschap aan mensen die in 'hun' molen regelmatig activiteiten organiseren waaronder exposities van lokale of regionale kunstenaars.

Wetsinger Molen

De molen in Klein Wetsinge is in 2015 geheel gerestaureerd en op 17 september 2016 feestelijk in gebruik genomen. Molenstichting Winsum is sinds 30 oktober 2013 officieel eigenaar van de molen en heeft Ranomi Kromowidjojo, oorspronkelijk afkomstig uit Sauwerd, in 2014 gevraagd beschermvrouwe van de Wetsinger molen te worden.

Stormvogel

De molen in Loppersum draait sinds 2011-12 met een vast team van drie personen, waaronder de beide

molenaars Tjitse Mollema en Peter Wildeman en een groep van circa 20 vrijwilligers. Door het jaar heen zijn er evenementen waar de molen aan meedoet en worden er op het erf activiteiten georganiseerd. De molen als instrument staat centraal. Sinds 1 januari 2016 is de Stichting Het Groninger Landschap eigenaar van deze molen.

De molenaars

De beide molenaars in Loppersum, Tjitse Mollema en Peter Wildeman, zijn een aantal jaren geleden begonnen. Ze draaien de molen vooral voor het dorp. Daarbij ontstonden al gauw ideeën om wat meer activiteiten te genereren of aan activiteiten deel te nemen. "Er is niets leukers dan een hele dag door mensen te ontvangen op het erf en de molen te laten zien of erover te vertellen", aldus Peter. Zo ontstond een jaar of drie geleden het idee om een actie op te zetten waarbij de opbrengst de start zou worden van een donateursfonds. Er was een ansichtkaart van de molen en maar liefst twintig kunstenaars in Loppersum of directe omgeving werden benaderd met de vraag of ze daar een kunstwerk mee wilden maken dat in de molen zou worden geëxposeerd. De expositie werd officieel geopend door Henk Helmantel en aansluitend werden de werken geveild.

De kunstenaar

Herman Wessels was één van de deelnemende kunstenaars. "Ik moest er wel even over nadenken of ik hier aan mee wilde doen", zo vertelt hij. "Een gerenommeerde kunstenaar als Henk Helmantel die je werk komt bekijken, ben je daar wel goed genoeg voor?" Herman besloot mee te doen en zijn werk is bovendien op de veiling verkocht. Deelname aan de expositie leverde de deelnemers zichtbaarheid op. Er werden mooie werken getoond die door veel mensen zijn gezien. In het geval van Herman leverde het hem het verzoek op om mee te werken aan een aflevering van een zomerprogramma van RTV Noord en zijn een paar van zijn werken, die rechtstreeks met Loppersum verbonden zijn, inmiddels verkocht.

De gang naar de draaiende molen is leuk!

De expositie leverde de molen heel veel positieve aandacht op. Er werd een kleurplaat gemaakt die aan de basisschoolleerlingen is uitgedeeld. Er hingen er ruim 200 in de molen bij de expositie. Dat bracht veel extra bezoekers op het erf. "Of het nu gaat om de Nationale Molendag, het Groninger Molenweekend, de Open Monumentendagen, de kindermiddag in het kader van Oktobermaand Kindermaand of om de viering van Koningsdag, alle activiteiten rondom de Stormvogel worden georganiseerd in, met en voor het dorp", zo benadrukt Tjitse. "De Stormvogel is beeldbepalend voor de skyline van Loppersum. Bezoekers van buitenaf zijn natuurlijk welkom, maar we richten ons primair op het eigen dorp." Ze zijn tevreden met de circa 1.000 bezoekers per jaar en kiezen nadrukkelijk voor de kwaliteit van het bezoek en niet voor de ongeremde groei van activiteiten en/of bezoekers. Er worden dan ook bewuste keuzes gemaakt en rekening gehouden met de verschillende groepen bezoekers die de activiteiten bezoeken. "Een middag ter gelegenheid

Hollands Welvaart

De molen Hollands Welvaart in Mensingeweer draait sinds 2007, telt op dit moment zeven molenaars en huisvest de koffie- en theeschenkerij *In de Malle Molen*. Hier draait het om een team van vier personen en een groep van circa 40 vrijwilligers. Sinds juni 2013 is de molen eigendom van de Stichting Het Groninger Landschap. De activiteiten van In de Malle Molen staan centraal in het monument. Sinds dit jaar is de molen weer helemaal maalvaardig en vanaf volgend seizoen komt het verhaal van de molen als instrument vol in de aandacht te staan.

De beschermvrouw

De molens zijn een baken in ons landschap, maar zijn het ook levende bakens? "Ik zag de molen dagelijks als ik mijn verzorgpony in het weiland opzocht, maar dacht er eigenlijk niet over na. De molen, weet ik nu, is meer dan dat ding dat al heel lang in het landschap staat en er waarschijnlijk ook nog wel heel lang zal blijven staan", aldus Ranomi Kromowidjojo. Het feit dat zij beschermvrouw van de molen is geeft haar de kans om een bijdrage te leveren en iets terug te doen voor het dorp. Ze heeft geen kennis van de molen als instrument, maar voelt zich verbonden met de Wetsinger molen en kijkt tegenwoordig met een andere blik naar molens die ze onderweg tegenkomt. "Staat die er net zo mooi bij als die van Wetsinger?" Er komt als het ware een stukje geschiedenis tot leven en bovendien is ze ook gewoon trots op deze nieuwe rol.

van de 80ste verjaardag van de Stichting Het Groninger Landschap met klassieke muziek en historische instrumenten, daar komen andere mensen op af dan tijdens het Groninger Molenweekend waarbij de mensen op de fiets komen en het shantykoor optredens verzorgt." Wat ze met elkaar gemeen hebben is dat elke activiteit er aan bijdraagt dat de bezoekers met een mooie herinnering de molen verlaten en voor zichzelf vaststellen dat de gang naar de draaiende molen een leuke is.

In de Malle Molen

In de molen Hollands Welvaart staan vanaf het begin in 2007 juist de activiteiten centraal als de koffie- en theeschenkerij wordt geopend. Mieke Linders, één van de vier vaste teamleden van het eerste uur, vertelt dat al in 2001 gestart wordt met de voorbereiding van de koffie- en theeschenkerij als de gemeente De Marne de inwoners van Mensingeweer vraagt of er ideeën zijn voor de invulling van de molen. Sinds 2007 is In de Malle Molen van april tot en met oktober elke zondag geopend en organiseert zij twee exposities per seizoen. De zeven molenaars zorgen ervoor dat de molen draait. Daarnaast zorgen de ongeveer 40 vrijwilligers, waaronder een groot aantal baksters, ondermeer voor het verse gebak dat bij de koffie verkrijgbaar is. Doordat de molen aan het Pieterpad ligt ontvangt men in de Hollands Welvaart vooral bezoekers van buiten het dorp. Van Italië tot Minsk en van Montpellier tot Zoutkamp, overal komen de bezoekers vandaan en er zijn er die ook elk jaar even terugkomen. Sinds 2013 is de molen eigendom van de Stichting Het Groninger Landschap. Deze heeft ervoor gezorgd dat de molen

weer maalvaardig is. Gedurende het komende half jaar zal het voegwerk nog vernieuwd worden zodat de molen weer helemaal in topconditie verkeert. April 2017 verhuist de expositieruimte naar de eerste zolder, waar meer expositiemeters gecreëerd worden. In de Waaierij, waar zich nu de expositieruimte nog bevindt, wordt dan een nieuw educatief verhaal over de molen gepresenteerd. Mieke is al druk bezig met de contacten voor de expositie in 2017, terwijl de expositie in het kader van het tienjarige jubileum nog moet worden afgebroken. Kunstenaars die al eerder in de molen exposeerden werd gevraagd werken in het jubileumthema aan te leveren. Dit leverde prachtige molens op, maar ook feestelijke taarten en mooie schilderijen van het landschap en de omgeving rondom de molen.

Met evenementen als *Mens swing es weer* (al acht edities beleefd) en *Mens zing es weer* en ook de opera *Molenwind en water* en de kinderopera *De Molenmuis*, de toneelstukken *De meester van de zwarte molen* of *De klucht van de Molenaar* en het cabaret *Moulin Rouge* ter gelegenheid van het vijfjarig jubileum van In de Malle Molen heeft het team de molen zeker op de kaart gezet en de inwoners van het dorp meegenomen in de beleving ervan. Daarnaast krijgen alle inwoners van Mensingeweer met regelmaat de *Molen Meel* huis-aan-huis bezorgd en wordt deze per mail ook het hele land doorgestuurd.

Mieke en ook molenaar Jan Chris die ik op de molen tref, zijn er dan ook van overtuigd dat het juist deze reuring op de molen is die ervoor gezorgd heeft dat de Stichting Het Groninger Landschap interesse kreeg voor de molen.

Levende bakens

Mieke benadrukt dat de meiden van In de Malle Molen zeker van een feestje houden, maar ook allemaal zijn opgeleid tot molengids. Ze is ervan overtuigd dat, doordat de molen open is, de geschiedenis weer naar de molen wordt teruggebracht. Mensen komen met oude foto's naar de molen toe, of zoeken juist de plekken uit de familiegeschiedenis weer op en bepalen aan de hand van de molen waar die plek moet zijn geweest.

Hoe het ook zij, het tot leven brengen van de bakens in het landschap die de molens als monument en instrument zijn, vraagt inzet, aandacht, rust, balans en vereende krachtsinspanningen. Immers, stilstand is voor de molen achteruitgang. Hiermee is voor Ranomi Kromowidjojo ook een vanzelfsprekende link gelegd naar de topsport. Intensieve inspanning wordt ook in haar geval afgewisseld met rust en het altijd zoeken naar de balans die het lichaam nodig heeft om te kunnen herstellen om vervolgens weer de topprestatie te kunnen leveren.

Als de molen in balans is, dan zijn kunst en cultuur mooie instrumenten waarmee activiteiten vorm en inhoud kan worden gegeven. Zo kan gezamenlijke geschiedenis van een dorp geschreven worden of wordt de geschiedenis juist gepresenteerd en doorgegeven en wordt het 'erf'goed. De molens zijn dan niet 'slechts' een onderdeel van de skyline of het landschap, maar worden levende bakens die bij de beleving van deze tijd passen.

MIEKE LINDERS

SPECIAAL VOOR DE ZELFWICHTER MAAKTE RANOMI, DIE IN EINDHOVEN WOONT, EEN FOTO VAN ZICHZELF (TEGENWOORDIG BEKEND ALS 'SELFIE') BIJ DE WATERMOLEN VAN EINDHOVEN.